

Sandsborg-Karlsborg i Jordbro

Ekonomiska karten 1951, vi saknar bilder på huset, någon som kan hjälpa oss?

**Kalvsvikstorpet som blev fattighus och bytte namn 1910.
En kort artikel, inledningen av Anders Numan och den modernare delen av Mauritz Henriksson.**

Anders Numan:

Torpet Sandsborg var underliggande till Kalfsviks. Den första noteringen i husförhörslängden kommer år 1811 och torpet bebos då av Eric Zederberg med hustru Brita, född Brovall. Eric tituleras som inhyses. År 1819 så beslutas att han inte behöver betala någon skatt. Torpet kallas "uppodling" och Eric betraktas som utfattig.

År 1837 flyttar skomakaren Johan Julin in tillsammans med hustrun Christina och 7 barn. Efter att maken Johan dör 1848 så blir familjen ett fall för fattigvården. I fattigvårdstyrelsens protokoll den 28 september 1851 skrivs att på grund av Christinas "iråkadade sinnessjukdom blifvit oförmögen att sig sjelf vårda, och, i följd af denna fattigvårdstyrelsens åtgärd, den henne för lifstiden tillhöriga backstuga

blifvit en fattigvårdens tillhörighet”.

Fattigvårdsstyrelsens övertagande av Sandsborg kan ju tyckas märkligt, men enligt ett kungligt bref till Landshövdingen den 15 Martii 1751, så stadgas att alla fattighjonens tillgångar och kvarlåtenskap tillhör fattigkassan. Rättigheten att bruka Sandsborg under livstiden övergick då till fattigvårdsstyrelsen. Ärendet togs senare upp på sockenstämma och torpet rustades upp och därefter flyttade fler och fler fattighjon in. Men det är först på 1870-talet som rubriken ”Fattighus” kommer in i husförhörslängden.

I taxeringslängden 1840 kallas skomakare Julin för vanför och utfattig.

Sonen Erik Gustaf född 1824 flyttar hemifrån 1840 till Huddinge. Även han blir skomakare och vi kan läsa om hans tragiska öde i Aftonbladet den 20 september 1849.

— Återigen har ett sjelfmord genom hängning ägt rum. I går på morgonen påträffades nemligen skomakaren Erik Gustaf Julin från Österhaninge socken hängande död uti ett träd invid landsvägen nära torpet Loviselund inom Westerhaninge socken. Han hade gjort en snara af halsduken och på marken nedanför låg mössan och ett afslitet stycke tåg, hvartill resten var qvarsittande i trädet. Detta ingifver den förmodan, att Julin först försökt hänga sig med tåget, men, då detta brustit, användt halsduken och derigenom lyckats fullborda sitt uppsåt. — Julin, som var 28 år gammal, uppgifves hafva under hela sin tid fört ett liderligt och utsväfvande lefnadssätt och skall jemväl, innan sednaste katastrofen inträffade, en gång blifvit beträdd med försök att beröfva sig lifvet.

I början på 1900-talet så ändrar Sandsborg namn till Karlsborg. Sannolikt så döps den efter den nya ägaren jordbruksarbetaren Karl Magnus Persson född på Muskö.

Torpets placering framgår av Häradsekonomiska kartan uppmätt 1874 där Sandsborg betecknas med T mellan Jordbro och Janstorp. På nästa karta 2 uppmätt 1906 är det nya namnet Karlsborg utsatt på samma plats.

Karta 1874.

Karta 1905.

Mauritz Henriksson:

Strömslund, Kalvsvik 3, inkl Sandsborg, köptes på 1880-talet av Johan Gustaf Sjögren enligt ett köpebrev febr 1885, av Carl Fredrik Braunerhjelm. Han avled 1891, och enligt husförhørs-längden övergår ägandet till Anders Fredrik Östmark. Han var född på lilla Beteby 1847. Östmark flyttade 1907 till Söderby, och 1909 till Stockholm.

De sista åren på 1800-talet fanns det 12 personer skrivna på Sandsborg, fattighuset. Två av dem avled. En familj med tre personer avflyttade, men återkom något år senare. Några år in på 1900-talet avled fem personer, de övriga flyttade därifrån.

1907 köpte Otto Adolf Elmgren Kalvsvik 3:5 av Fredrik Östmark. Exakt vad fastigheten Kalvsvik 3:5 omfattar, har jag svårt att tyda. Otto Elmgren med familj flyttade in till lägenheten Jordbro 1909.

1910 kom Karl Magnus Persson, hette senare Pettersson, till Fattighuset Sandsborg. Han hade fru, yngsta dottern och ett fosterbarn med sig. Karl Magnus var född på Muskö 1852. Hustrun Anna Elisabet Ryberg var född 1846 på V Täckeråker. Yngsta dottern Gerda Justina var född på Täckeråker 1887. Fosterbarnet, Gustaf Evert, var född 1908 och son till en äldre ogift dotter.

Karl Magnus bytte namnet Sandsborg, till Karlsborg. Han köpte Karlsborg av Otto Elmgren som styckades av och fick fastighetsbeteckningen Kalvsvik 3:13.

Ernst Vilhelm Pettersson som byggde huset Marielund på fastigheten kalvsvik 3:7 var son till Karl Magnus och Anna Elisabet Pettersson. Ernst Vilhelm hade också köpt av Otto Elmgren.

Otto Elmgren, som var född 1866 i Blekinge, hade titulerats "agent", "vävnadsfabrikör" men var "handlare" när han kom till Jordbro. Han hade blivit änkling 1898, gift om sig med Johanna Sofia Augusta Flygare, med vilken han

hade de flesta av barnen. Hustrun avled i juli 1915, så Otto blev änkling på nytt. Det hindrade honom inte att begära ut äktenskapsbevis, som skickades till Borås.

I Borås lyste det tre gånger 1918 för Otto och en tysk medborgare som hette Hedvig Vilhelmina Louise Kleepas. Om orsaken känner jag inte till, men de hann inte gifta sig. Hon blev svensk medborgare i april 1919. Fyra dagar senare flyttade hon till Karlstad. Otto avled i oktober 1919. Både Otto och hans tilltänkta hade då flyttat in till Sthlm. Sonen Yngve står då som ägare till Jordbro.

Karl Magnus Pettersson avled på Karlsborg i oktober 1917. Hustrun Anna Elisabet bodde kvar med sin dotter Gerda Justina och fostersonen Gustav Evert.

I oktober 1929 avled Anna Elisabet. Karlsborg ärvdes av fem barn vid liv, plus sex barn till en avliden son. Dottern Gerda Justina som fortfarande bodde hemma, köpte loss de övriga. Hon avled på Karlsborg i juni 1960. Justina var ogift och testamentarade hela fastigheten Karlsborg till sin systerson Gustaf Evert Pettersson. Han var gift med Inga Kristina, men bodde ensam på Karlsborg 1970. De skilde sig 1971. Gustaf Evert avled i Västerhaninge 1985.

Vattenfalls värmeverk ligger numera på platsen där Karlsborg låg.